

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

T 72 20 50 00
E bm@bm.dk
www.bm.dk

CVR 10172748
EAN 5798000398566

Folketingets Retsudvalg har i brev af 4. april 2011 stillet følgende spørgsmål nr. 771 (alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

6. maj 2011

J.nr. 2011-0005859

Spørgsmål nr. 771

”Ministeren bedes kommentere artiklen ”Kommuner bruger ulovligt indsamlede beviser” i Information den 29. marts 2011, og forholde sig til, om der bør indføres sanktioner overfor kontrolgrupper, der indsamler beviser ulovligt, jf. <http://www.information.dk/264015>.”

Endeligt svar:

Den artikel, der henvises til i spørgsmålet, drejer sig ifølge oplysninger på Information.dk om, at kommunerne ifølge bl.a. Jon Andersen, der er kommitteret hos Folketingets Ombudsmand, bruger ulovligt indsamlede beviser i sager om sociale ydelser til enlige. Artiklen har citeret Jon Andersen for følgende udtalelse: ”Den retsbeskyttelse, man prøver at give borgerne med reglerne, er jo overhovedet ikke effektiv, fordi ulovligt indhentede oplysninger godt kan bruges alligevel. Hvis kommunen ikke overholder reglerne, jamen hvad så? Der sker sådan set ikke andet, end at det er en fejl. Men det har ingen konsekvenser”.

Herudover er Jon Andersen samtidig i den nævnte artikel citeret for at: ”Det er blandt andet i Ankestyrelsens praksis, at man kan se, at ulovligt indsamlede informationer ikke bliver frasortet, selv om de er ulovlige”.

I artiklen omtales en konkret sag, hvor Holbæk Kommune har frataget en enlig mor med to børn en række sociale ydelser, fordi kommunen ikke finder, at den pågældende er reelt enlig. Ifølge oplysninger i artiklen har kommunens kontrolgruppe gennemført ulovlig overvågning. Herudover er det anført i artiklen, at kommunerne generelt undlader at oplyse borgerne om deres rettigheder i forbindelse med parts-høringsmøder.

Jeg kan som minister ikke gå ind i kommunernes konkrete sager om sociale ydelser. Jeg kan dog oplyse, at kommunerne har pligt til at overholde de almindelige forvaltningsretlige principper, der tilgodeser borgernes retssikkerhed. Det gælder fx regler om parts-høring og kravet om, at en afgørelse skal være ledsaget af en begrundelse.

Det er min klare forventning, at kommunerne overholder disse krav, og at kommunerne ikke går ud over deres beføjelser, når de skal undersøge, om en borger modtager en social ydelse med urette og i ond tro.

Til brug for vurderingen af om en borger er ”reelt enlig”, skal kommunen undersøge sagen efter reglerne for kontrol på det sociale område.

Overvågning må som udgangspunkt betragtes som en politimæssig opgave. Er der begrundet mistanke om, at der er tale om socialt bedrageri, bør kommunen derfor melde borgeren til politiet, som derefter foretager den videre efterforskning i overensstemmelse med retsplejelovens regler.

En kommune er imidlertid ikke helt udelukket fra at kunne observere en borger, der modtager sociale ydelser. Kommunen skal i den forbindelse bl.a. overholde den forvaltningsretlige grundsætning om proportionalitet. Proportionalitetsprincippet betyder, at myndigheden - ved vurderingen af på hvilken måde en sag skal oplyses - skal vælge det mindst indgribende middel. Vurderingen af om observationer er en uproportional fremgangsmåde, afhænger derfor bl.a. af hvilken type sag, kommunen er ved at undersøge.

Jeg kan i den forbindelse henvise til, at det fremgår af Beskæftigelsesministeriets vejledning til lov om børnetilskud, at overvågning af borgere, der modtager børnetilskud, ofte vil være en uproportional fremgangsmåde. Det skyldes, at overvågning er en meget vidtgående måde at skaffe sig oplysninger om borgere på.

Oplysninger som fremskaffes via observationer, vil ofte have en ubetydelig bevisværdi, fordi kommunen altid skal fremskaffe en lang række andre oplysninger til brug for den konkrete og individuelle vurdering af, om en borger skal betragtes som reelt enlig.

Hvis en borger mener, at kommunen i en sag efter den sociale lovgivning har foretaget observationer i strid med proportionalitetsprincippet, kan borgeren klage over kommunens afgørelse om tilbagebetaling til Det Sociale Nævn.

Pensionsstyrelsen har herudover bedt om Ankestyrelsens bemærkninger til de synspunkter om klagesagsbehandlingen, som bl.a. Jon Andersen er citeret for i ovennævnte artikel.

Ankestyrelsen har på den baggrund oplyst følgende:

”Ankestyrelsen har telefonisk kontaktet Jon Andersen, der oplyste, at han ikke var helt korrekt citeret, og at han havde henvist journalisten til en af sine bøger, hvor han havde omtalt Ankestyrelsens **principafgørelse B-13-97**, der omhandlede spørgsmålet om anvendelse af oplysninger, der er indsamlet uberettiget. Denne afgørelse er siden kasseret og dermed gjort historisk, da den ikke længere ansås for at have vejledningsværdi på grund af dens alder.

I artiklen i Information omtales en konkret sag om en enlig mor, hvor avisen mener at have dokumenteret, at oplysningerne var tilvejebragt ved en systematisk overvågning i strid med de retningslinjer, der gælder for kontrolgrupperne.

Pågældende har indbragt kommunens afgørelse for Det Sociale Nævn, der endnu ikke har truffet afgørelse. Ankestyrelsen har således ikke behandlet den pågældende sag.

Det er Ankestyrelsens vurdering, at der i den omhandlede type sager skal foretages en konkret vurdering i hver enkelt sag på baggrund af sagens samlede oplysninger om forholdene.

Ankestyrelsen har alene i den nu kasserede principafgørelse B-13-97 forholdt sig til inddragelse og brug af oplysninger, som den kommunale forvaltning har modtaget uberettiget. I Ankestyrelsens øvrige principielle sager om tilbagebetaling af ydelser er der ikke fremført påstande om eller taget stilling til, hvorvidt sagens oplysninger er erhvervet på berettiget eller uberettiget grundlag.

Ankestyrelsen finder det derfor relevant, at antage en ny egnet sag i stedet for den nu ophævede B-13-97, hvor Ankestyrelsen kan tage principiel stilling til, hvilken betydning det eventuelt måtte have for vurderingen af en sag, at der er oplysninger, som uberettiget er kommet til kommunens kendskab.

I det følgende vil Ankestyrelsen redegøre nærmere for dels den kasserede B-13-97 dels for en principiel afgørelse, der viser styrelsens praksis i sager om tilbagebetaling af ydelser i den type sager.

B-13-97 (historisk)

En socialforvaltning modtog oplysninger om en mands bopælsforhold fra kommunens inkassoafdeling. Disse oplysninger kunne anvendes i socialforvaltningens sag om en kvindes ret til børnetilskud m.m., også i tilfælde , hvor oplysningerne var modtaget på baggrund af en uberettiget videregivelse. Retten til at modtage sociale ydelser bestod kun, så længe lovens betingelser for at modtage ydelserne var opfyldt. For at kunne leve op til sin kontrol- og tilsynsforpligtelse kunne en forvaltning ikke bortse fra indgåede relevante oplysninger af betydning for vurderingen af retten til fortsat at modtage en social ydelse.

Ankestyrelsen var ikke kompetent til at tage stilling til, hvorvidt skattemyndighederne i A kommune og B kommune havde videregivet oplysninger i strid med forvaltningsloven. Dette spørgsmål henhørte under skattemyndighedernes ankeinstanser.

Ankestyrelsen har truffet principielle afgørelser i flere sager om vurderingen af, om en person er reelt enlig. Som eksempel kan nævnes **principafgørelse B-1-99**.

B-1-99

Omhandlede 3 sager om standsning og tilbagebetaling af børnetilskud og forskudsvist udbetalte børnebidrag til enlige forsørgere.

Ankestyrelsen fandt, at der ved vurderingen af, om en person var reelt enlig forsøger, navnlig skal lægges vægt på karakteren af de involverede personers indbyrdes forhold og på boligforholdene hos den person, som menes at leve sammen med modtageren af ydelserne. Det havde således betydning, om der var tale om tidligere ægtefæller eller samlevende par, der fortsat havde hyppig kontakt og måske havde fået børn sammen efter samlivsophør.

Ankestyrelsen fandt også, at der skulle lægges vægt på de involverede personers egen forklaring om det indbyrdes forhold.

Der skulle dog altid foretages en selvstændig, konkret og individuel prøvelse af, om betingelserne for at standse eller kræve tilbagebetaling var opfyldt. Det afgørende var, om det på baggrund af de samlede oplysninger kunne anses for tilstrækkeligt godtgjort, at der forelå et ægteskabslignende forhold med fælles husførelse. Ankestyrelsen fandt i overensstemmelse med hidtidige afgørelser, at der ikke skulle føres et egentlig bevis for, at der er tale om et ægteskabslignende forhold.

I sag nr. 1 og 2 fandt Ankestyrelsen det tilstrækkelig godtgjort, at modtageren levede i et ægteskabslignende forhold med fælles husførelse med en anden person, selvom modtageren og den anden person havde forskellige adresser. Der skulle ske tilbagebetaling af de udbetalte børneydelser.

Ankestyrelsen lagde i begge afgørelser vægt på veldokumenterede oplysninger om de faktiske forhold, herunder oplysninger der var tilvejebragt efter besigtigelse af boligforholdene hos den anden person. Derimod var den formelle registrering, som f.eks. folkeregistertilmelding, ikke afgørende. Ankestyrelsen fandt således, at kommunernes socialforvaltninger til brug for undersøgelsen af disse sager kunne anvende de oplysninger, kommunen var i besiddelse af - også fra andre dele af forvaltningen, f.eks. skatteforvaltningen eller folkeregisteret, eller fra andre myndigheder, f.eks. politiet.

I sag nr. 3, der alene vedrørte standsning af børnetilskud og forskudsvis udbetalt børnebidrag, fandt Ankestyrelsen ikke, at kommunen havde godtgjort, at modtageren på standsningstidspunktet ikke var reelt enlig. Det var ikke tilstrækkeligt til at standse udbetalingen af ydelserne, at forholdene et par år tidligere tydede på, at modtageren ikke var reelt enlig, når der i øvrigt ikke forelå aktuelle oplysninger, hvorefter det kunne anses for tilstrækkeligt dokumenteret, at der var tale om fælles husførelse på standsningstidspunktet.”

Jeg kan henholde mig til Ankestyrelsens svar og finder det hensigtsmæssigt, at det efter Ankestyrelsens opfattelse er relevant at antage en ny egnet sag, hvor Ankestyrelsen kan tage principiel stilling til, hvilken betydning det eventuelt måtte have for vurderingen af en sag, at der indgår oplysninger, som uberettiget er kommet til kommunens kendskab.

Venlig hilsen

Inger Støjberg